

vergadering **C319**
zittingsjaar 2021-2022

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Onderwijs

van 16 juni 2022

**Vlaams
Parlement**

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Hannelore Goeman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het plaatstekort in het Brusselse Nederlandstalige basisonderwijs – 2877 (2021-2022)	
VRAAG OM UITLEG van Annabel Tavernier aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het plaatstekort in het Nederlandstalige basisonderwijs in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest – 2898 (2021-2022)	3
VRAAG OM UITLEG van Karolien Grosemans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over verbale agressie tegen leerkrachten – 3237 (2021-2022)	10
VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het stijgende aantal leerlingen dat extra ondersteuning nodig heeft – 3275 (2021-2022)	
VRAAG OM UITLEG van Roosmarijn Beckers aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het uitstel van de inwerkingtreding van het Leersteundecreet – 3287 (2021-2022)	
VRAAG OM UITLEG van Johan Danen aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de toenemende zorgvragen in het onderwijs en het uitstel van de inwerkingtreding van het Leersteundecreet – 3293 (2021-2022)	15
VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over stageplaatsen bij eenmanszaken – 3276 (2021-2022)	22
VRAAG OM UITLEG van Johan Danen aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de oprichting van een expertisecentrum wiskunde – 3294 (2021-2022)	24

VRAAG OM UITLEG van Hannelore Goeman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het plaatstekort in het Brusselse Nederlandstalige basisonderwijs – 2877 (2021-2022)

VRAAG OM UITLEG van Annabel Tavernier aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het plaatstekort in het Nederlandstalige basisonderwijs in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest – 2898 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Minister, we hebben het natuurlijk, en niet meer dan terecht, al heel vaak gehad over het lerarentekort in Brussel, dat echt dramatische proporties aanneemt. Maar we hebben in Brussel niet alleen een gebrek aan leerkrachten, we hebben ook nog altijd een gebrek aan plaatsen in het Nederlandstalige onderwijs. Uit de cijfers van het lokaal overlegplatform (LOP) basisonderwijs blijkt opnieuw dat er een groot tekort is. Vorig jaar hebben van de 6161 aanmeldingen bijna 3000 kinderen in eerste instantie een negatief antwoord gekregen. Voor de helft van de aangemelde kinderen is er dus gewoon geen plaats. 353 kinderen vonden geen plek in de school van hun broer of zus. Dat is toch wel verregaand, want we weten dat broer en zus een van de eerste voorrangscategorieën is. Van de aangemelde kinderen die wel een plaats toegewezen kregen, kon 83 procent terecht in de school van hun eerste keuze en 96 procent in 1 van de 3 eerst opgegeven scholen.

Ook vorig jaar in dezelfde periode hadden we een capaciteitstekort in het Brusselse Nederlandstalige onderwijs. Toen bleek dat 3500 van de 6300 aangemelde kinderen geen plek hadden gevonden. Daarna werden er nog 507 plaatsen bijgemaakt. Sommige ouders schrijven hun kinderen ook op verschillende plaatsen in, waardoor, zodra duidelijk is geworden waar die allemaal ingeschreven zijn, er nog wel een aantal leerlingen extra een plaats vinden in aanloop naar 1 september. Zo vond vorig jaar uiteindelijk 71 procent van de aangemelde leerlingen een plaats in het Brusselse Nederlandstalige onderwijs.

Ik geef de cijfers van vorig jaar er nog eens bij, om te illustreren dat het een terugkerend probleem is, waarover wij elk jaar vragen stellen in het parlement, omdat wij als Brusselse parlementsleden natuurlijk elk jaar opnieuw radeloze ouders aan de lijn krijgen, die in alle staten zijn omdat ze geen plaats hebben gevonden voor hun kind in een Nederlandstalige school van hun keuze, zelfs in die mate dat ik een aantal vrienden heb die om die reden ook verhuisd zijn uit Brussel. Dat is een bijzonder spijtige zaak.

U hebt natuurlijk ook vorige jaren al geantwoord dat u wel extra investeert. Specifiek voor Brussel is er tussen 2010 en 2022 90 miljoen euro geïnvesteerd in capaciteit. Dat zou goed geweest zijn voor 8200 plaatsen in het basis- en secundair onderwijs. Maar als ik de cijfers van dit jaar opnieuw bekijk, raakt het probleem niet opgelost en zijn er nog elk jaar heel veel ouders en kinderen die teleurgesteld worden.

Wij gaan natuurlijk op deze nagel blijven kloppen, minister, vandaar deze vragen. Bent u bereid om op korte termijn nog extra stappen te ondernemen om ervoor te zorgen dat er snel extra plaatsen bij worden gecreëerd in het Brusselse Nederlandstalige onderwijs? Vorig jaar waren dat er 507. Bent u van plan of bereid om dat dit jaar opnieuw te proberen, in samenwerking met het Brusselse niveau?

Wat zult u concreet doen om het capaciteitsprobleem op lange termijn op te lossen en te proberen doorbreken? Kunt u ons toelichten welke concrete investeringen voor het Brusselse Nederlandstalige onderwijs gepland zijn voor de komende jaren?

Capaciteit is natuurlijk niet enkel een probleem van stenen, maar ook van mensen. We gaan ook volk nodig hebben om les te geven als er extra plaatsen worden gecreëerd. Bent u ook aan het nadenken over specifieke maatregelen om het lerarentekort in Brussel aan te pakken, misschien zelfs nog specifiekere dan extra maatregelen die nodig zijn om het lerarentekort tout court aan te pakken?

Meer dan driehonderd kinderen vonden geen plek op de school van hun broer of zus. Dat vind ik veelzeggend over hoe acuut het probleem is. Hoe evalueert u dat cijfer? Is dat een verhoging ten opzichte van vorige jaren? En wat gaat u daar heel concreet aan doen, zodat ouders toch minstens al hun kinderen in dezelfde school naar school kunnen laten gaan? Want anders wordt dat ook een 'gevoyageer' – ik ben Brusselaar, af en toe moet ik dat laten blijken – waar je als ouder in alle eerlijkheid niet aan wilt beginnen.

De voorzitter: Mevrouw Tavernier heeft het woord.

Annabel Tavernier (N-VA): Het Vlaamse onderwijs in ons Brusselse Hoofdstedelijke Gewest is – zoals jullie allemaal weten, collega's – een echt kwaliteitsmerk dat hoog aangeschreven staat. De vraag naar een plaats is er bijgevolg zeer groot, zowel van Nederlands- en Franstaligen als van anderstaligen. Dat blijkt ook dit jaar weer het geval te zijn. Tussen 7 en 31 maart 2022 konden ouders hun kind aanmelden voor een inschrijving volgend schooljaar in het Nederlandstalige basisonderwijs in Brussel.

Collega Goeman heeft al gewezen op de cijfers. Voor de volledigheid van mijn vraag herneem ik ze graag. Het LOP Brussel meldde begin mei dat er in totaal 6161 dossiers werden ingediend. Op 6 mei 2022 kregen de ouders van 3164 kinderen een positief antwoord. Maar voor 2997 kinderen werd op dat moment nog geen plaats gevonden. Dit betekent echter niet dat deze kinderen helemaal geen plaats meer zullen vinden. Zo zal het grootste deel van deze groep als gevolg van verschuivingen alsnog een plaats weten te bemachtigen. Zo leert ons het verleden en zo viel ook op te tekenen uit een communicatie van het LOP.

Door middel van accurate capaciteitsmonitoring houdt Vlaanderen de vinger aan de pols en worden de prognoses voor de verwachte vraag en het aanbod van plaatsen in de klassen objectief in kaart gebracht. Op basis van die gegevens werd de voorbije jaren de capaciteit al fors opgetrokken en bijgevolg werd er veel geïnvesteerd in het Vlaamse onderwijs in Brussel. Zo kwamen er dit jaar 507 extra plaatsen bij. Maar ondanks deze investeringen blijft de vraag het beschikbare aanbod overstijgen. Het voorzien van voldoende capaciteit in het Vlaamse onderwijs in Brussel blijft dan ook een grote uitdaging die continu onze aandacht en inspanningen vereist.

Minister, hoe evalueert u de cijfers?

Hoe zult u ervoor zorgen dat zoveel mogelijk aangemelde ketjes volgend schooljaar een plek op een Nederlandstalige basisschool in Brussel kunnen verkrijgen?

Op welke manier coördineert u de Vlaamse capaciteitsinspanningen met die van VGC-collegelid (Vlaamse Gemeenschapscommissie) Sven Gatz, bevoegd voor Onderwijs en Scholenbouw?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Het is een dooddooener, maar in Brussel zijn we natuurlijk slachtoffer van ons eigen succes. Je ziet dat het Nederlandstalige onderwijs alsmaar sterker aan het groeien is. Elk jaar komen er kinderen bij. Met de groeicijfers zitten we rond 2 procent en meer. De afgelopen 9 jaar kwamen er ruim 10.000 leerlingen bij. Daarom investeren we ook zeer veel in het Nederlandstalige onderwijs, met resultaat. Nog dit jaar kwamen er 507 plaatsen bij. Ik ga daar straks dieper op in.

Vanzelfsprekend betreur ik het dat kinderen er geen plaats krijgen in hun voorkeursschool. Dat is natuurlijk het eerste debat dat zich hier afspeelt. De cijfers die nu vermeld zijn, zijn geen definitieve cijfers. Er zullen nog veel verschuivingen plaatsvinden, waarbij kinderen toch nog een plaatsje weten te bemachtigen.

Het LOP Brussel Basisonderwijs nuanceert deze cijfers ook zelf. Er zijn veel schoolveranderaars bij, namelijk diegenen die wel een school hebben maar toch graag dit momentum aangrijpen om zich te kunnen verplaatsen naar hun school van voorkeur, waardoor men dus dubbel telt.

Daarnaast zijn er ook nog vrije plaatsen in minder populaire scholen. Tijdens de vrije inschrijvingsperiode, dat is vanaf 9 juni, kan men daar nog inschrijven.

De VGC schat op basis van de ervaringen van vorige jaren en de cijfers voor de aanmeldingen van dit jaar in dat van alle leerlingen die geen plek kregen uiteindelijk bijna elk kind nog een plaats zal vinden. Dat kan natuurlijk ook in de Vlaamse rand, in het Franstalige onderwijs of in een andere school dan die van voorkeur in het Nederlandstalige onderwijs in Brussel.

De 'problematiek van broers en zussen' klinkt een beetje scherp zoals u het verwoordt. Het is vooral een fenomeen van de hogere jaren, eigenlijk van de zijnstroom. Het is logisch dat als het eerste jaar vol zit, diezelfde klas in het tweede jaar ook nog vol blijft. Dan wordt het moeilijk om – ook al ben je broer of zus van een leerling op die school – nog in te stromen. In bijna alle gevallen gaat het hier over geweigerde broers en zussen voor de hogere jaren, dus niet voor de instapklas.

Wat betreft de capaciteit: samen met de VGC blijven we natuurlijk inzetten op het verhogen van de capaciteit, en daar hebben we ook opnieuw wat tandjes bij kunnen steken. Als ik een verdere terugblik doe, dan zie ik dat we sinds 2010 al meer dan 85 miljoen euro aan capaciteitsmiddelen toewezen aan 43 projecten in het Nederlandstalig onderwijs in Brussel. Dat is samen goed voor bijna 8000 plaatsen in het basisonderwijs en het secundair onderwijs, vooral in het basisonderwijs.

Op 5 maart van verleden jaar heb ik aanvullend nog 4,4 miljoen euro toegewezen aan 5 projecten voor 535 extra plaatsen in het secundair onderwijs. Voor de coördinatie van de selectie van capaciteitsprojecten doen we een beroep op de VGC.

Voor de aanmeldings- en inschrijvingsperiode van volgend jaar is de capaciteit in Brussel voor het basisonderwijs opgetrokken met 507 plaatsen. Deze capaciteitsgroei gaat over alle basisscholen van het Nederlandstalig onderwijs die via een lopend infrastructuurdossier hun capaciteit hebben uitgebreid.

De verwachte capaciteitsgroei via infrastructuurdossiers die verleden jaar en later zullen opstarten en waarvoor de VGC in een principeakkoord voorzag, gaat over ongeveer duizend plaatsen. We blijven in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest op die manier op een kruissnelheid van duizend plaatsen per jaar. Dat is, denk ik toch, een gezond ambitieniveau.

Bij de geografische verdeling van capaciteitsmiddelen 2022-2024 – 180 miljoen euro – werd op basis van de capaciteitsmonitor nog aanvullend 7,5 miljoen euro voorzien voor extra plaatsen in het basisonderwijs in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, alsook 14,5 miljoen euro voor extra plaatsen in het secundair onderwijs in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Dus dat is zo'n 22 miljoen euro extra, als ik snel reken. De selectie van projectvoorstellen op deze capaciteitsmiddelen is momenteel lopende en zal in het najaar bij de Vlaamse Regering terechtkomen voor goedkeuring.

Met de 7,5 miljoen euro voor het gewoon basisonderwijs hopen we zeshonderd extra plaatsen te creëren. Dat is natuurlijk een ordegrootte, maar omgerekend zijn dat drie nieuwe basisscholen die erbij komen. Ik moet ook even meegeven dat het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest bij die laatste ronde het meeste middelen heeft gekregen van iedereen.

Over het lerarentekort: dat hebben we ook wel in de plenaire vergadering besproken. Ik weet wel, vanuit uw perspectief, of ook dat van de directeurs in het onderwijs in Brussel – ik heb recent nog een selectie van hen gezien –, is de vraag natuurlijk groot voor extra aparte zaken voor het Nederlandstalig onderwijs in Brussel. Ik heb hun uitgelegd dat je dan ten hoogste een waterbedeffect zult creëren. Daarmee zul je niet meer leerkrachten aantrekken, maar zul je gewoon leerkrachten laten verschuiven.

Het is wel zo dat er ook in het kader van pilootprojecten echt wel wat opportuniteiten zijn. Wat mij betreft mogen ze samen, netoverschrijdend, voor heel het Brusselse Gewest, zo'n pilootproject indienen om gebruik te maken van een regel-luwe omgeving en te zorgen voor hun eigen arbeidsorganisatie en eigen werving. Men had daar absoluut wel oren naar. Het was ook echt een goed gesprek. Ik zie ook nog minister Gatz om te kijken wat we voor elkaar nog kunnen betekenen.

Ik had het over de capaciteitsstijging van de afgelopen jaren. Dat uit zich ook in de stijging van het aantal leerkrachten in Brussel. Het is mogelijk wat contra-intuïtief, maar in het schooljaar 2012-2013 hadden we 4300 mensen in ons onderwijs in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, en in het vorige schooljaar hadden we er 5700, dus een stijging met 1400 op 10 jaar tijd. Verhoudingsgewijs is dat een gevoelige stijging.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Ik dank u voor uw uitgebreide antwoord. Ik vind het altijd een lelijke manier om uit te drukken dat het Brusselse onderwijs het slachtoffer zou zijn van zijn eigen succes. Ik zou liever zeggen dat het Brusselse Nederlandstalige onderwijs inderdaad een gigantisch succes is. Heel veel ouders kiezen voor dat Nederlandstalige onderwijs omdat ze ervan overtuigd zijn dat het sterk kwalitatief onderwijs is dat goede kansen biedt voor de toekomst, maar uiteraard kan ook alleen maar het Nederlands in onze hoofdstad daar wel bij varen. Ook wij vinden het heel belangrijk dat de Vlaamse Regering daarin blijft investeren.

Ik moet eerlijk zijn – u zei het zelf – dat er de voorbije tien jaar door opeenvolgende ministers echt geïnvesteerd is in de capaciteit van het Brusselse onderwijs. Ik ben blij te horen dat u nog extra inspanningen plant, maar ik heb daar ook nog een aantal vragen bij.

U zegt dat u 4,4 miljoen euro hebt vrijgemaakt voor 535 extra plaatsen in het secundair onderwijs, samen met de VGC. Gaat dat over nieuwe projecten of zijn dat uitbreidingen in bestaande scholen? Kunt u ons zicht geven op de timing? Wanneer zullen die plaatsen beschikbaar zijn? U sprak ook over 1000 extra plaatsen, maar ik heb niet goed begrepen wanneer die concreet voorzien zijn.

U had het over een ronde 2024 in het kader van de capaciteitsmonitor. Daarvoor zou er 7,5 miljoen voor zeshonderd plaatsen in het basisonderwijs zijn en 14,5 miljoen voor plaatsen in het secundair onderwijs. Dat klinkt allemaal zeer goed, maar kunt u dat wat concreter maken? Ik snap dat die projecten nog geselecteerd moeten worden, maar binnen welke timing zouden die plaatsen ter beschikking zijn?

Dan wil ik nog een kort woordje zeggen over het lerarentekort. Extra plaatsen creëren heeft natuurlijk geen zin als we niemand hebben om voor de klas te staan. Daar worden wij vandaag opnieuw geconfronteerd met het feit dat het lerarentekort in Brussel zo mogelijk nog acuter is dan in Vlaanderen omdat je ziet dat naarmate het lerarentekort in Vlaanderen toeneemt, steeds meer leerkrachten die in Brussel lesgeven dichterbij huis gaan lesgeven omdat er daar kansen zijn. 90 procent van de leerkrachten in het Brusselse Nederlandstalige onderwijs woont in Vlaanderen en niet in Brussel. Bovendien – en dat is ook een goede zaak – zijn er een aantal nieuwe vormen van ondersteuning gecreëerd in het onderwijs waarbij er ook daar extra vacatures in Vlaanderen worden opengesteld en leerkrachten in Brussel vertrekken. We moeten ook eerlijk zijn dat lesgeven in het Brusselse onderwijs soms een uitdaging is omdat we met veel kinderen zitten die in armoede leven en er is de taalproblematiek. Dat vraagt allemaal veel van leerkrachten.

Los van het feit dat ik vind dat u gelijk hebt dat we het probleem globaal moeten aanpakken en dat er daarna wat ons betreft nog zeven tanden bij gestoken moeten worden, moet er nagedacht durven worden over extra maatregelen voor Brussel, zeker op korte termijn. Ik kijk ook uit naar de proefprojecten die worden ingediend waarbij bijvoorbeeld de niet-ingevulde lesuren volledig zouden kunnen worden omgezet in punten waardoor er veel meer ondersteunend personeel aangenomen kan worden, wat het voor leerkrachten in de praktijk draaglijker maakt. Ik ben benieuwd om te horen wat u ervan vindt om daar nog extra stappen te zetten en te zorgen voor extra ondersteuning in de Brusselse klassen zodat we onze leerkrachten in ieder geval aan boord kunnen houden en de job draaglijk maken.

De voorzitter: Mevrouw Tavernier heeft het woord.

Annabel Tavernier (N-VA): Minister, ik dank u voor uw antwoord.

De cijfers liegen niet. De Vlaamse Regering investeert recordbedragen in het Vlaamse onderwijs in Brussel. Van 2010 tot nu ging er ongeveer 15 procent van de capaciteitsmiddelen naar Brussel. Dat is ongeveer driemaal meer dan de Brusselnorm die vastgelegd is op 5 procent, en dat zal de komende jaren niet anders zijn.

Voor de volgende capaciteitsronde 2022-2024 maakt de Vlaamse Gemeenschap net geen 22 miljoen euro vrij voor Brussel, waarvan ongeveer 7,5 miljoen euro voor het basisonderwijs, wat goed is voor zeshonderd extra plaatsen, en bijna 14,5 miljoen voor het secundair onderwijs, wat goed is voor meer dan duizend plaatsen. Brussel is daarmee de onderwijszone die de meeste capaciteitsmiddelen ontvangt. Ik kan dan ook alleen maar concluderen dat de Vlaamse Regering Brussel een warm hart toedraagt.

Het blijft natuurlijk erg jammer dat ondanks de grote inspanningen het aanbod de vraag niet kan volgen. Dat zorgt voor grote onzekerheid bij heel wat ouders over de toekomst van de kinderen want ouders willen het beste voor hen, maar er is wel beterschap. De cijfers zijn minder scherp dan de voorbije jaren. Zo kreeg dit jaar 49 procent van de ouders een negatief antwoord tegenover 56 procent vorig jaar en 57 procent het jaar ervoor. Zoals de minister, ikzelf in mijn inleiding en het LOP aangaven, zijn deze cijfers te nuanceren want ze geven een vertekend beeld van het werkelijke tekort. Zo zitten er heel wat schoolveranderaars in de pool van aanmeldingen. Het gaat om 2223 leerlingen die reeds zijn ingeschreven in een

Nederlandstalige basisschool, maar dus van school willen veranderen. 724 van deze leerlingen vonden reeds een plekje waardoor hun plaats dan weer vrijkomt.

Uit de cijfers van de voorbije jaren blijkt dat heel wat kinderen die initieel werden geweigerd, alsnog een plaats hebben weten te bemachtigen. Voor de aanmeldingen van het schooljaar 2021-2022 was dat voor 71 procent van de leerlingen het geval. Misschien kan de minister een actueel overzicht geven van het aantal geweigerde leerlingen dat ondertussen reeds een plekje wist te vinden.

Het Vlaamse onderwijs in Brussel blijft ontzettend populair. Dat is een uitstekende zaak, niet alleen voor het behoud van het Nederlandstalige karakter van onze hoofdstad, maar ook voor de toekomstskansen van onze Brusselse ketjes. Ons Vlaamse onderwijs levert meertalige ketjes af. Ze kennen zowel Nederlands als Frans en dat biedt natuurlijk heel wat voordelen. Vandaag stond er nog een artikel in BRUZZ over de redenen waarom 80.000 Brusselaars geen werk vinden. Een belangrijke reden was de gebrekkige tweetaligheid. Ik citeer: "De grootste hinderenis in Brussel is de tweetaligheid. De helft van de vacatures in onze hoofdstad vraagt zowel kennis van het Nederlands als het Frans".

De voorzitter: De heer Bex heeft het woord.

Stijn Bex (Groen): Dank aan de collega's om deze bijzonder belangrijke vraag te stellen, maar ook aan de minister. Men kan zeker niet zeggen dat Vlaanderen hier weinig of niets aan doet. Dat wil ik erkennen. Toch moet het onze ambitie blijven om ook in Brussel ieder kind dat in het Nederlands naar school wil gaan een stoel aan te bieden. Daar moeten we het allemaal over eens zijn. We zien dat er inspanningen gebeuren, maar die zijn vandaag nog altijd onvoldoende.

Ik wil een kleine kanttekening maken bij de hoeraberichten over wat Vlaanderen allemaal doet. We mogen toch niet uit het oog verliezen, collega's, dat een school bouwen in Brussel gevoelig duurder is dan op andere plaatsen in Vlaanderen. Tweede element is dat we weliswaar de laatste jaren een zeer sterke inhaalbeweging maken, maar dat de Brusselnorm tot doel heeft om tot 30 procent van de Brusselse jongeren onderwijs aan te bieden. Daar zitten we met 20 procent nog altijd heel ver vanaf. Het blijft dus belangrijk, minister, om die inspanningen verder te zetten. Ik begrijp uit uw antwoord dat u dat alleszins van plan bent.

Ik heb nog twee bedenkingen. U hebt gesproken over de proefprojecten. We vinden het een goede zaak dat die netoverschrijdend kunnen zijn. We merken bij schooldirecteuren dat ze daar echt aan werken en dat ze er een succes van willen maken. Een vraag die daarbij blijft spelen is of we dat met een gesloten enveloppe wel kunnen. Kunnen we dat zonder dat daar extra middelen bij komen? Wanneer het zou betekenen dat er met extra middelen volgend schooljaar extra plaatsen zijn, kan het misschien een optie zijn om dat in uw overleg met minister Gatz nog te bespreken.

Het tweede puntje dat ik wou aanhalen is het volgende. U zei dat uit de verklaringen van de VGC waarover u beschikt, zou blijken dat alle kinderen die zich hebben aangemeld dit jaar een plaats zouden krijgen in het Nederlandstalige onderwijs. Ik heb het verslag van de VGC-commissie van vrijdag 13 juni 2022 erop nagelezen. Daarin heeft minister Gatz alleszins dat engagement niet in de mond genomen. Zijn dat nieuwe gegevens? Wisten we dat toen nog niet? Misschien kunt u dat nog even verduidelijken, want het zou erg belangrijk nieuws zijn voor de ouders als zou blijken dat ze allemaal terechtkunnen in het Nederlandstalige onderwijs.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Wat het laatste betreft, dat heb ik niet gezegd. Ik heb wel gezegd dat men ervan uitgaat dat men voor alle kinderen een oplossing vindt, of

beter: voor quasi alle kinderen een oplossing vindt. In sommige gevallen zal dat het Franstalige onderwijs zijn. Maar ook daar zijn veel aanvragen van zijinstroom, van diegenen die willen veranderen. Het is wel een complexer verhaal.

Wat de duizend betreft: dat is het groeiritme dat we voor ogen hebben. Ik kan zeggen dat we, op grond van de middelen die we opnieuw hebben uitgetrokken, dat groeiritme gaan kunnen handhaven. En dat is wel voor secundair en basis-onderwijs samen. Ook op dat vlak is Brussel ietwat verschillend. Op grond van de capaciteitsmonitor richten wij ook in de rest van Vlaanderen, behalve in de Vlaamse Rand en in de steden, de focus vooral op extra capaciteit voor het secundair onderwijs. Maar in de Vlaamse Rand en Brussel en ook in enkele andere steden, is er een aangroei in het basisonderwijs en dus nood aan capaciteit.

Als u me vraagt: waar, wanneer, welke extra capaciteit ...: de timing en de bouwkalenders zijn allemaal verschillend. Het verloopt ook samen met de VGC. Omdat men ook van die kant inspanningen doet, vind ik het ook maar loyaal om dat desgevallend samen te communiceren.

Ik wil nog eens meegeven dat pilootprojecten uitgaan van budgetneutraliteit. De discussie in het onderwijsoverleg was altijd 'die maatregel gaat werken, dat moet je niet doen, je krijgt het tegenovergestelde effect ...' Vandaar dat ik heb besloten om het in pilootprojecten in de praktijk te brengen. Als men met dezelfde maatregelen een beter resultaat kan neerleggen, laat het ons dan proberen en kijken of het in de praktijk werkt.

Mevrouw Tavernier, de cijfers veranderen van dag tot dag, en gelukkig maar. Nu zitten we helemaal in de periode dat de puzzel wordt gelegd en dat er verschuivingen plaatsvinden. Elk cijfer zou de facto mogelijk daags nadien al zonder voorwerp zijn. Dat kan ik dus niet geven.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Minister, wij geloven in een Vlaamse Gemeenschap in Brussel die zijn deuren wagenwijd openzet voor elke Brusselaar die het Nederlands een warm hart toedraagt. We doen dat omdat we denken dat dat het Nederlands in onze hoofdstad en de kansen van heel veel Brusselse kinderen alleen maar ten goede zal komen. Het moet, wat ons betreft, de ambitie blijven van de Vlaamse Regering om elke ouder die zijn kind naar het Nederlandstalige onderwijs wil sturen, ook een plaats te kunnen aanbieden. In ieder geval moet het evolueren naar die 30 procent van de Brusselse kinderen, zoals vastgelegd in de Brusselnorm.

We stellen vast dat vandaag nog heel veel ouders, ook nadat de puzzel volledig is gelegd, teleurgesteld zijn omdat ze geen plaats hebben gevonden in een Nederlandstalige school. Dat zou echt niet mogen. Ik wil nogmaals in de verf zetten dat we appreciëren dat er duidelijk extra inspanningen gebeuren in Brussel, in samenwerking met de VGC. Dat is een goed voorbeeld van constructieve samenwerking.

Ik wil natuurlijk een oproep doen om te blijven investeren, dat gaat ook gebeuren, maar ook om daarbij het lerarentekort niet uit het oog te verliezen. We moeten verder geraken dan alleen maar proefprojecten, want je kunt natuurlijk niet van scholen verwachten dat zij een probleem gaan oplossen dat eigenlijk veel breder is.

De voorzitter: Mevrouw Tavernier heeft het woord.

Annabel Tavernier (N-VA): Dank u wel, minister, voor de bijkomende toelichting. Het is duidelijk dat Vlaanderen meer dan haar duit in het zakje doet. Vlaanderen draagt Brussel een warm hart toe. Wie dat tegenspreekt, ontkent het licht van de zon.

Maar, natuurlijk is de Vlaamse Regering niet de enige verantwoordelijke voor het Brusselse onderwijs. We hebben verschillende partners. Ik heb het dan ook over de Franse Gemeenschap en over de gemeenten. Dat is hier vandaag nog niet gezegd. De Franse Gemeenschap kan zeker nog bijkomende inspanningen doen, zowel op vlak van kwaliteit als op vlak van kwantiteit. Er zijn ook nog altijd gemeenten waar er geen Nederlandstalige scholen zijn. Er zijn ook gemeenten die Nederlandstalige scholen sluiten.

Het is belangrijk dat we allemaal aan hetzelfde zeel trekken, in het belang van onze kindjes.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Karolien Grosemans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over verbale agressie tegen leerkrachten
– 3237 (2021-2022)**

Voorzitter: mevrouw Loes Vandromme

De voorzitter: Mevrouw Grosemans heeft het woord.

Karolien Grosemans (N-VA): Uit een rondvraag van de app Teacher Tapp van de Arteveldehogeschool blijkt dat heel wat leerkrachten met verbale agressie door ouders te maken krijgen. De app stelt elke dag drie meerkeuzevragen aan leerkrachten. Een van de vragen was hoeveel keer leerkrachten dit schooljaar al geconfronteerd zijn met verbale agressie vanwege ouders. Uit de antwoorden van 1336 leerkrachten blijkt dat maar liefst 42 procent minstens eenmaal verbaal agressief benaderd werd door ouders. 20 procent van de leerkracht werd zelfs meerdere keren slachtoffer. Of er sprake is van een evolutie, is nog niet duidelijk.

In het verleden stelde ik al wat schriftelijke vragen over de agressieproblematiek in het onderwijs. Die cijfers schetsen een beeld van hoeveel leerkrachten een letsel opliepen door fysieke agressie. Hoewel die cijfers vorig jaar nog licht daalden, wellicht door de coronacrisis, zien we in de voorbije jaren wel een stijgende trend. Ook fysieke agressie door ouders wordt bijgehouden.

Het probleem is ongetwijfeld groter dan deze cijfers, want ze geven enkel arbeidsongevallen door agressie aan met een mogelijk aansprakelijke derde. De kleinere gevallen van fysieke of verbale agressie worden niet bijgehouden. Geweld tegen leerkrachten, in welke vorm ook, is hoe dan ook onaanvaardbaar.

Ik heb daarom de volgende vragen voor u, minister. Kunt u nog bijkomend actie ondernemen om de toenemende fysieke en verbale agressie tegen leerkrachten tegen te gaan? Welke initiatieven nam u al om scholen te stimuleren om hun beleid op het vlak van agressie te verbeteren?

In het verleden pleitte collega Vera Celis voor een onafhankelijk en neutraal meldpunt waar leerkrachten op een laagdrempelige manier terecht kunnen. Is dat een piste die u beleidsmatig overweegt?

Biedt de huidige lerarenopleiding voldoende training om met dergelijke situaties om te gaan?

Scholen zijn verplicht om alle gevallen van agressie te registreren. In welke mate worden die dossiers ook opgevolgd?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: De toenemende agressie is natuurlijk geen problematiek van louter en alleen het onderwijs, maar in heel onze samenleving. Iedereen die in contact komt met andere personen tijdens de uitoefening van zijn of haar beroep, loopt jammer genoeg het risico op agressie, en steeds meer.

Ik wil dat natuurlijk niet minimaliseren. Elk geval van agressie is er een te veel. Dat hoort nergens thuis, dus ook en misschien zelfs zeker niet binnen de schoolmuren. Iedereen moet ter zake natuurlijk zijn verantwoordelijkheden opnemen en er mee voor zorgen dat we agressie nooit tolereren. En het mag anderzijds duidelijk zijn dat onderwijs alleen het fenomeen van toenemende agressie niet zal kunnen oplossen.

Om werkbaar werk in onderwijs te bevorderen en onderwijsinstellingen te ondersteunen in hun beleidsmatige aanpak van psychosociale risico's, waaronder werkstress, burn-out en ongewenst gedrag, is de werkgroep psychosociale risico's in onderwijs opgericht. Daarin werkt mijn administratie zeer constructief samen met de vertegenwoordigers van de onderwijsverstrekkers, de vakorganisaties en de federale overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg (FOD WASO).

Belangrijk is dat onderwijsinstellingen vermijden dat problemen escaleren. Ik moedig ze daarom aan om problemen zo snel mogelijk en constructief op te lossen door te overleggen en te bemiddelen. We hebben daarom ook de figuur van de vertrouwenspersoon, die in zijn rol als bemiddelaar en vanuit zijn vereiste vaardigheden om actief te luisteren en doeltreffend te communiceren, ook net dient om problemen op het vlak van psychosociale risico's te voorkomen. Daarom organiseer ik dit en volgend schooljaar nieuwe opleidingen voor vertrouwenspersonen. We organiseren ook supervisies voor vertrouwenspersonen die al opgeleid zijn. Daarmee willen we ervaren vertrouwenspersonen ook de kans geven om hun gespreksvaardigheden en luistertechnieken verder te ontwikkelen en hun ervaringen te delen met andere vertrouwenspersonen.

Er werden voor leden van schoolteams samen met de FOD WASO opleidingen agressiepreventie georganiseerd. In die opleidingen werden scholen op weg gezet om zowel een preventief als een curatief beleid uit te bouwen. Naast grondige kennis van het fenomeen werden in die cursus een aantal actuele, praktisch bruikbare kaders aangeboden, waarop scholen hun agressiebeleid kunnen enten. Er is ook ruimte voorzien voor interactie, groepswork, vragen en besprekingen van eigen casussen van de school.

Wat de registratie van agressie betreft, zijn schoolbesturen op grond van federale regelgeving verplicht om een register van agressie door derden, zoals ouders, bij te houden. Dat moet hen in staat stellen om gepast te reageren en zelfs te anticiperen op onrechtmatig gedrag van derden. Met dat register beschikken ze over een instrument om de risico's die voortvloeien uit het contact met derden, te identificeren en te evalueren. Het melden en registreren van agressie is natuurlijk het begin om dat te gaan aanpakken. Scholen krijgen zo ook het best inzicht in de aard en de omvang van de agressie, en misschien ook in de plegers. De geregistreerde feiten moeten door de preventieadviseur van de onderwijsinstelling altijd worden opgenomen in de jaarlijkse rapportering. Het toezicht op die wettelijke verplichting ligt bij de FOD WASO, meer bepaald bij de regionale directie van het Toezicht op het Welzijn op het Werk. Het bijhouden van die gegevens is dus federaal bepaald en is geen onderwijsbevoegdheid. Daarom hoeft een school die gegevens niet nog eens mee te delen aan mijn administratie. Het is dus geen dubbele administratieve verplichting.

Vertrouwenspersonen kunnen helpen om het taboe te doorbreken wat betreft de aangifte. In het comité voor preventie en bescherming op het werk worden de

geregistreerde gevallen van agressie besproken en worden maatregelen voorgesteld om herhaling te voorkomen. Het schoolbestuur is verantwoordelijk voor een integraal preventiebeleid, dus ook voor het beleid ter voorkoming van grensoverschrijdend gedrag. Een centraal meldpunt er nog eens bovenop is niet aan de orde. Dat is al wettelijk verankerd. De opvolging gebeurt het best op lokaal niveau.

Specifiek voor cijfergegevens rond pesten, vroeg ik de externe diensten voor preventie en bescherming op het werk jaarlijks een inventaris te bezorgen aan de overheid met betrekking tot het pesten van onderwijspersoneel. Die rapportering wordt ons binnenkort bezorgd en kan eventueel uitgebreid worden naar andere vormen van ongewenst gedrag.

Tot slot, wat de lerarenopleiding betreft: in het opleidingsprogramma van de lerarenopleidingen hebben we ingeschreven dat dat ook een component klasmanagement moet bevatten met onder andere het aanleren hoe men met moeilijk gedrag van leerlingen in de klas kan omgaan. In de basiscompetenties van de pas afgestudeerde leraren wordt ook aandacht besteed aan het omgaan met ouders. Ook dat thema komt dus aan bod in de lerarenopleidingen. Hoe de lerarenopleidingen deze thema's verwerken in hun curriculum en in welke mate zij wanneer daar aandacht aan besteden is natuurlijk hun autonomie. Ze zijn vrij om daar een eigen invulling aan te geven.

De voorzitter: Mevrouw Grosemans heeft het woord.

Karolien Grosemans (N-VA): Minister, dank u wel voor uw antwoord. Zoals u in het begin aanhaalde, is er inderdaad een verruiming in onze maatschappij. Dat is niet enkel in het onderwijs, dat is helaas ook bij andere contactberoepen. Agressie, fysiek of verbaal, heeft absoluut geen plaats in ons onderwijs. Ik vind het zeer goed en absoluut nodig dat dat kordaat aangepakt wordt. U hebt een aantal initiatieven opgesomd: de jaarlijkse inventaris die gemaakt wordt, de rapportering die u binnenkort krijgt waar er gemeten, gemonitord wordt, de vertrouwenspersoon – sinds 2015 zijn er vierhonderd vertrouwenspersonen werkzaam binnen de schoolmuren –, scholen sensibiliseren, opleidingen verzorgen en ook natuurlijk binnen de lerarenopleiding het klasmanagement verzorgen.

Dat is bijzonder goed want we moeten twee zaken absoluut voorkomen. Ten eerste moeten we vermijden dat leerkrachten gaan zwijgen, dat ze niet meer gaan melden omdat ze het gevoel hebben dat er toch niks mee gebeurt. Ten tweede moeten we ook absoluut voorkomen dat leerkrachten gaan denken dat het gewoon bij hun job hoort. Dat is helaas al het geval bij heel wat andere jobs, dat de mensen denken dat dat er nu eenmaal bij hoort, dat het part of the job is. Wel, fysiek of verbaal geweld is absoluut niet part of the job van een leerkracht. Daarover moeten we absoluut heel duidelijk zijn.

Ik heb nog een vraag over een commissievergadering van januari 2020. Minister, u zei daar dat scholen verplicht zijn om orde- en tuchtprocedures uit werken en op te nemen in het schoolreglement. Wordt dat ook voldoende opgevolgd door scholen?

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (Vooruit): Het is een volkomen terechte bezorgdheid over verbale agressie tegen leerkrachten van collega Grosemans. Ik ben het ook eens met collega Grosemans en de minister dat dat niet alleen een problematiek is in het onderwijs en dat het een maatschappelijke problematiek is in haar totaliteit. Maar agressie in eender welke vorm mogen we nooit aanvaarden als samenleving. Daar zitten we op dezelfde golflengte. Agressie is echt een blijvend probleem in het onderwijs en ook in onze maatschappij, dat precies maar niet opgelost geraakt. Integendeel, het wordt soms erger. Deze cijfers bewijzen ook opnieuw dat het zo

is. We moeten er te allen tijde voor zorgen dat onze leerkrachten beschermd zijn tegen agressie van leerlingen of ouders. Want dat is ook een van de belangrijkste redenen dat potentiële leerkrachten niet in het onderwijs gaan of dat leerkrachten het onderwijs vroegtijdig verlaten en idem wat betreft de directies.

We moeten er blijven van uitgaan dat agressie in de klas altijd wel ergens vandaan komt. Een leerling gaat niet zomaar zwaar agressief gedrag vertonen. Daarom moet er ook absoluut aandacht uitgaan – dat is de verantwoordelijkheid van de hele maatschappij boven het onderwijsgebeuren alleen – naar waarom deze leerling zich zo gedraagt en hoe die in de toekomst beter kan of omkaderd moet worden. Er is daar uiteraard ook een verantwoordelijkheid van de ouders, maar sommige kinderen worden ook gewoon aan hun lot overgelaten. Want het kan zijn dat de leerling opgroeit in een gewelddadige thuissituatie of dat de leerling zwaar worstelt met zichzelf of geen omkadering en ondersteuning heeft. Daar moeten we over de diverse domeinen heen voldoende aandacht aan besteden. Om echt het probleem van agressie van leerlingen op te lossen, moeten we daarom ook voldoende preventief te werk gaan of proberen te gaan. Scholen moeten op voorhand al de signalen kunnen opvolgen als er iets mis is, ingrijpen en op maat van de leerling dan ook zorg en begeleiding voorzien.

Minister, ik weet dat dit geen evidente vraag is: wat zijn uw plannen om de preventieve aanpak van agressie bij leerlingen nog te verbeteren? Welke andere actoren hebt u nodig als ondersteuning en hulp om dat te kunnen doen? Want – ik herhaal het voor de derde keer, maar het is belangrijk – Onderwijs kan dat niet alleen oplossen. Het zal een plan van aanpak moeten zijn van en-en. Helemaal als besluit: het is absoluut geen evidente vraag en absoluut geen evident gebeurtenis om op te lossen.

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Ik kan alleen maar beamen dat die vraag zeer terecht is, en dat de rondvraag van Teacher Tapp ook bij ons duidelijk aandacht krijgt. Wij vinden dat er iets moet gebeuren, want het is zeker een van de medeoorzaken van het uitstromen van leerkrachten.

Minister, u zegt dat dat centraal meldpunt niet aan de orde is. Ik vind het een beetje vreemd, omdat u net gezegd hebt dat het er aan de universiteiten wel zal komen. Daar krijgen we een meldpunt voor grensoverschrijdend gedrag, dat ligt toch in elkaars buurt. Als het daar kan, dan kan het volgens mij ook voor het secundair onderwijs. Maar ik zou dat in een tweede of een derde trap nemen.

Eerst moet zoiets zoveel mogelijk opgelost worden door de directie, de vertrouwenspersoon of de preventieadviseur op de school zelf. Die moeten dat eerst doen. Maar als de leerkrachten het gevoel krijgen dat zij eigenlijk geen gehoor krijgen, dat er niets mee wordt gedaan, dat het probleem zich blijft voordoen, dan vind ik zo'n meldpunt zeer interessant, omdat je dan toch kunt doorgeven dat er hulp kan worden gezocht buiten de school als het op de school niet kan. Ik vind dat we toch eens moeten onderzoeken of dat geen optie is om in een volgende trap mogelijk te maken.

Die jaarlijkse rapportering van de preventieadviseur – daar heb ik het al eerder over gehad – komt volgens mij in een schuif terecht. Daar wordt volgens mij niets mee gedaan. Ik blijf een pleidooi houden om die hele bevoegdheid naar Vlaanderen te halen. De volgende verkiezingen zijn niet meer zo ver. Het is volgens mij belangrijk genoeg dat we al die dingen naar Vlaanderen halen. Voor mijn part alles, maar als u in kleine stapjes wilt werken, dan is dat er eentje van.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Mijnheer Vandenberghe, ik heb getracht om u in een uitvoerig antwoord te duiden welke vormingen, welke samenwerkingsverbanden, welke rapporteringsplicht wij allemaal momenteel hanteren, en ook welke instrumenten we voorhanden hebben. Er komen er ook wel wat bij. Er komt ook nog een onderzoeksrapport en een inspiratiegids met betrekking tot het versterken van het welzijnsbeleid in de scholen.

Wat dat centraal meldpunt betreft: ik zou niet de vergelijking maken met grensoverschrijdend gedrag. Waarom geen centraal meldpunt? Omdat het de facto eigenlijk al bestaat, omdat er al een rapporteringsplicht is door de scholen. Dat is opgelegd in het kader van een federale welzijnswet. Nog eens een extra administratieve last gaan opleggen aan de scholen, terwijl ze al rapporteren, dat zou ik niet doen.

Het ruimere debat gaat natuurlijk altijd over meer respect, meer waardering, voor de leerkrachten, door zowel leerlingen als ouders. Want ook dat is een boodschap die we altijd sterker moeten aanblazen, denk ik: dat we ook van ouders wel een beetje meer respect vragen. Het moet gelijk op gaan. Het heeft te maken met respect voor de evaluatie en het oordeel van de klassenraad, en voor de individuele beoordelingen van leerlingen door leerkrachten. Dat moet niet om de haverklap ter discussie worden gesteld.

Men moet in beginsel uitgaan van het gelijk van de leerkracht. Dat zal misschien niet altijd zo zijn, maar dat is ook een les die je je kinderen moet meegeven, namelijk dat ze soms misschien wel gelijk hebben, maar dat gelijk krijgen nog altijd iets anders is, en dat er in het werkelijke leven respect moet zijn voor hiërarchie en voor gezag. Als ze in het werkelijke leven aan het werk gaan, zullen ze dat ook moeten respecteren.

De voorzitter: Mevrouw Grosemans heeft het woord.

Karolien Grosemans (N-VA): Dank u wel, minister, voor uw bijkomende antwoorden. We gaan weer richting deliberaties en diploma's. Daar kunnen B- of C-attesten tussen zitten, met de nodige ontgoochelingen tot gevolg. Emoties kunnen dan heel hoog oplopen. Ik heb daar ergens ook wel begrip voor, want dat ligt heel gevoelig. Dat gaat over onze kinderen, en dan laaien de emoties soms hoog op. Maar verbale agressie kan niet; dat kan echt nooit. Daarom doe ik een soort van oproep: behandel leerkrachten met respect, neem desnoods een Temesta voor je vertrekt, maar zeg het rustig, beheerst en met respect.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het stijgende aantal leerlingen dat extra ondersteuning nodig heeft
– 3275 (2021-2022)

VRAAG OM UITLEG van Roosmarijn Beckers aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het uitstel van de inwerkingtreding van het Leersteundecreet
– 3287 (2021-2022)

VRAAG OM UITLEG van Johan Danen aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de toenemende zorgvragen in het onderwijs en het uitstel van de inwerkingtreding van het Leersteundecreet
– 3293 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): In het pinksterweekend maakte Het Nieuwsblad cijfers bekend over het aantal leerlingen dat extra ondersteuning op school of daarbuiten krijgt. Uit onderzoek blijkt dat het aantal ondersteuningsaanvragen in het gewoon onderwijs op vijf jaar tijd verdriedubbeld is. Vijf jaar geleden kregen 13.474 kinderen gespecialiseerde hulp. Vorig jaar waren er dat 42.154. Dat is een procentueel aandeel dat van 1,2 naar 3,7 is gestegen. Verder verwijst men ook naar de steeds groter wordende groep leerlingen die instroomt in het buitengewoon onderwijs. In 2012-2013 volgden 50.681 leerlingen buitengewoon onderwijs. Dit schooljaar zijn dat er voorlopig 53.398. Daarnaast brengt men ook cijfers van het aantal sessies logopedie die in de voorbije jaren alleen maar zijn toegenomen.

In een reactie op deze cijfers zegt u met het nieuwe Leersteundecreet een antwoord te zullen bieden op de geschetste problematiek. Een eerste voorstel zou nog voor de zomer op de Vlaamse Regering moeten komen.

De cijfers die Het Nieuwsblad bekendmaakte, zijn voor ons alvast geen verrassing want het thema kwam al verschillende keren ter sprake in deze commissie, zoals bijvoorbeeld op 9 januari laatstleden. Daarin pleitte ik, samen met verschillende andere collega's, om veel meer in te zetten op de brede basiszorg.

Minister, in welke zin zal het nieuwe Leersteundecreet een antwoord bieden op die stijgende cijfers? Welke aanpak zult u hiervoor hanteren?

Sinds de hoorzitting van 24 februari die we over de conceptnota leersteun in onze commissie organiseerden, bleef het heel stil. Onderwijsactoren en belangenorganisaties worden ongerust omdat er nu toch stilaan duidelijkheid moet zijn, wil men een realistische timing behouden. Wanneer mogen wij hierrond enig initiatief verwachten?

Met welke actoren zat u ondertussen samen om de conceptnota verder uit te werken? Welke zaken die onder andere in de hoorzitting aan bod kwamen, neemt u mee bij de uitwerking?

De voorzitter: Mevrouw Beckers heeft het woord.

Roosmarijn Beckers (Vlaams Belang): Volgens een bericht van het GO! zou de Vlaamse Regering het al zo lang aangekondigde en beloofde Leersteundecreet, dat

het M-decreet moet vervangen, niet tijdig rond krijgen en zou de ingangsdatum verschoven worden naar 1 september 2023.

In de schriftelijke voorbereiding van mijn vraag had ik opgenomen dat er voorlopig enkel nog maar informeel werd gecommuniceerd over het uitstel, maar na uw opmerking in de commissie van vorige week ben ik inderdaad het verslag gaan opzoeken van de vorige actuele vraag en toen heeft mevrouw Vandromme naar de timing gevraagd. U hebt het toen inderdaad in de plenaire zitting gezegd. Eigenlijk was er dus wel al over gecommuniceerd. Bij dezen zet ik dit ook recht, maar de vraag blijft natuurlijk wel gelden.

De situatie tussen de aankondiging en de implementatie van het nieuwe decreet zal al minstens vier jaar hebben aangesleept, met alle problemen en onzekerheid tot gevolg. Er is de capaciteitsdruk in het buitengewoon onderwijs, dat in bepaalde regio's zelfs kampt met wachtlijsten. Er is de druk op het gewone onderwijs, zoals mevrouw Vandromme schetste. Maar er is ook de onzekerheid voor de ondersteuners die leerlingen met zorgnoden in het gewone onderwijs begeleiden en als gevolg daarvan soms zelfs vertrekken.

Bij een gedachtewisseling in oktober werden er veel vragen gesteld over de concrete uitwerking van de principes van de conceptnota leersteun waarbij van de zijde van de minister echter niet zo veel antwoorden kwamen. Ook experts en uw coalitiepartners hadden veel vragen en kanttekeningen. Dat bleek uit de hoorzitting in maart, maar ook in de vragen van vandaag.

De informatie over het uitstel klopt want dat hebt u zelf al gezegd. Wat is de stand van zaken en de timing? Welke initiatieven werden er nog genomen na de lancering van de conceptnota, nu toch al een jaar geleden? Welke knopen werden er inmiddels door de regering doorgesneden? Op welke wijze zult u de onzekerheid van het onderwijs wegnemen en welke zekerheden zult u bieden? Ik weet dat er een coronacrisis is geweest, maar dat er van het westelijk front geen nieuws komt of weinig gecommuniceerd wordt, doet mij toch het ergste vermoeden, namelijk dat er geen consensus is. Uiteraard hoop ik dat het niet nog eens uitgesteld zal worden want het is nodig dat het er snel aankomt.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Uit de vragen van mijn collega's is duidelijk wat het probleem is. Er is steeds meer vraag naar zorg in ons onderwijs. Het aantal leerlingen dat extra ondersteuning krijgt vanuit ondersteuningsnetwerken stijgt jaarlijks. Daar waar het vijf jaar geleden ging om ruim 13.000 leerlingen die ondersteuning nodig hebben, waren het er in 2020-2021 meer dan 42.000. Met andere woorden: hun aandeel steeg van 1,2 naar 3,7 procent. Dat legt zware druk op de ondersteuningsnetwerken, die de vraag dit schooljaar maar moeilijk aankunnen: Katrijn Jansegers van het Ondersteuningsnetwerk Wetteren, Aalst, Ninove, Denderleeuw (WAN) geeft aan dat ondersteuners vorig jaar nog gemiddeld 13 leerlingen begeleiden; nu zijn dat er 15 of 16 geworden. En het was al moeilijk.

Tegelijk stromen er ook steeds meer leerlingen door naar het buitengewoon onderwijs. Dit schooljaar zitten, volgens voorlopige cijfers, meer dan 53.000 kinderen in het buitengewoon onderwijs. Dat zijn er maar liefst 3000 meer dan vorig schooljaar. Zoals ook professor onderwijskunde Martin Valcke aangeeft in Het Nieuwsblad, zitten in het buitengewoon onderwijs heel veel leerlingen die daar eigenlijk niet thuishoren, en mits de juiste ondersteuning wel in het gewoon onderwijs zouden kunnen blijven. Maar doordat het systeem daar zo onder druk staat, is het niet evident om voor alle leerlingen de juiste zorg te voorzien.

Ondertussen leeft het veld in grote onzekerheid, zoals we lazen in De Standaard op 9 juni 2022. Het beloofde Leersteundecreet is uitgesteld tot het jaar 2023. Hoewel

de conceptnota er al een tijdje ligt, zagen we in de tussentijd weinig tot geen vooruitgang in het dossier. Dat betekent dat ondersteuners een jaar langer in onzekerheid leven over hun statuut en hun toekomst. Nancy Libert van de Algemene Centrale der Openbare Diensten (ACOD) wijst erop dat veel ondersteuners om die reden een andere job zoeken. Dat legt nog grotere druk op de ondersteuners en is nefast voor onze kinderen, zeker voor de meest kwetsbaren, die op die manier niet de ondersteuning krijgen die ze nodig hebben. Vandaar de volgende vragen:

Hoe ziet u het traject naar het nieuwe Leersteundecreet? Wanneer mogen we een voorontwerp van decreet verwachten? Wanneer zal het nieuwe decreet in werking treden?

Zult u via het nieuwe decreet extra middelen voorzien voor ondersteuning?

Welke stappen zult u ondernemen, binnen of buiten het Leersteundecreet, om scholen voor gewoon onderwijs te ondersteunen in het waarmaken van inclusie, zodat we op dat vlak tenminste stappen vooruit kunnen zetten?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: De keuze om het leersteunmodel te laten starten op 1 september 2023, zoals mevrouw Beckers aangaf, heb ik niet alleen in de plenaire vergadering maar zelfs eerst hier aan de commissievergadering vorig jaar al gecommuniceerd, en ook aan de onderwijsverstrekkers. Dat was redelijk oud nieuws.

Zijn er weerstanden, bezorgdheden, wolfijzers en schietgeweren? Ja, absoluut. De timing heb ik u geschetst, maar dat wil niet zeggen dat we ondertussen zijn blijven stilzitten, integendeel. We zijn verschillende acties opgestart die hun nut zullen hebben bij de verdere uitrol, eens het decreet gestemd is geraakt.

Welke initiatieven hebben we genomen? We zetten in op de versterking van de basiszorg en de verhoogde zorg. Dat doen we nu al. Want we stellen vast dat het een groot manco is, zowel bij de bestaande leerkrachten als bij de leerkrachten die nieuw instromen. We werken op het front van bijscholen. We hebben middelen gegeven aan de pedagogische begeleidingsdiensten om specifiek in te zetten op de versterking van scholen. Wat de instroom van nieuwe leerkrachten betreft, werken we, in gesprek met hen, aan het sterker maken van nieuwe leerkrachten op het vlak van omgang met verhoogde zorg en basiszorg.

De onderwijsinspectie ziet daarnaast nauw toe op de kwaliteit van de leerlingenbegeleiding. Scholen die de kwaliteitsstandaarden van leerlingenbegeleiding niet halen, kunnen verplicht worden om een begeleidingstraject te volgen.

Ik besteed ook ruim aandacht aan specifieke doelgroepen, bijvoorbeeld hoogbegaafden of cognitief sterk functionerenden, waarover we het deze voormiddag ook al hadden. We investeren daar specifiek in, maar evengoed via onderzoeks- en ontwikkelingsopdrachten besteden we aandacht aan onderwijs voor leerlingen met een ernstige meervoudige beperking.

Het leersteunmodel richt zich op het volledige onderwijsveld en ook daar voorzien we nu al in professionalisering. We wachten niet. De huidige ondersteuningsnetwerken kregen dit jaar – en ze mogen die middelen trouwens gebruiken tot eind 2022 – middelen om de ondersteuners te professionaliseren. Dat de ondersteuners zelf niet specifiek zijn opgeleid om scholen te gaan ondersteunen ten aanzien van een type, is ook een manco. We zorgen er ook voor dat diegenen die nieuw instromen als ondersteuner, specifiek worden geschoold. We doen tegelijk de inhaaloperatie om de bestaande leerondersteuners bij te scholen. Het gaat daarbij niet zomaar over een avondbijscholing. Ze moeten effectief vervangen worden

gedurende de periode dat ze worden bijgeschoold. We voorzien financieel in de mogelijkheden voor de scholen om vervanging te voorzien.

Er is wel iets te doen over de stijgende cijfers van de gemotiveerde verslagen en verslagen, maar het moet in de eerste plaats over de kwaliteit gaan. Daarom gaan de centra voor leerlingenbegeleiding (CLB's) hier al voorafgaand aan het Leersteundecreet samen in lerende netwerken mee aan de slag.

De deur met de twee klinken? Ik stelde het hier zelf al voor, maar hoe realiseren we dat in de praktijk? Ook daar heb ik gevraagd, nog voor we het Leersteundecreet hebben, dat de scholen buitengewoon onderwijs al goede praktijken zouden kunnen uitwisselen, en we dus op dat vlak ook al klaar zijn. Dat is werk dat we nu al kunnen doen.

Inzake wetenschappelijk onderzoek waarvan de output onmiddellijk toepasbaar moet zijn in scholen, hebben we onderzoek naar kwaliteitsvolle samenwerking tussen het gewoon en buitengewoon onderwijs – dat sluit aan bij wat ik daarnet zei – en ook onderzoek naar effectief klasmanagement en een veilig klasklimaat dat leraren ondersteunt.

Momenteel leggen we de laatste hand aan het ontwerp van Leersteundecreet met de intentie om het nog voor het zomerreces voor te leggen aan de Vlaamse Regering. Het wordt een lijvig decreet, grotendeels volgens de keuzes die gemaakt werden in de conceptnota maar niet zonder te luisteren naar het onderwijsveld. Het zijn natuurlijk altijd twee zaken: enerzijds moet je snel gaan, maar anderzijds moet er overleg plaatsvinden met het onderwijsveld.

Op de conceptnota kregen we officieel advies van de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor), Niets Over Ons Zonder Ons (NOOZO) en de Vlaamse Raad voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (WVG), maar ook andere organisaties bezorgden ons hun advies. Die adviezen bevatten een aantal belangrijke aandachtspunten die meegenomen worden in de uitwerking van het ontwerp van decreet.

Hier in de commissie is een hoorzitting ter zake georganiseerd. Ook dat gaf aanleiding tot enkele aandachtspunten bij de verdere uitwerking. Vooral de oproep van de scholen die ondersteuning bieden aan leerlingen met een visuele of auditieve beperking hebben we echt genoteerd. Los daarvan hebben we heel veel informele contacten georganiseerd met ondersteuners, coördinatoren, leraren, directeurs, ouders, noem maar op. Ook met hen werden verschillende opties afgetoetst om te komen tot een goed decreet.

We gaan dus niet over één nacht ijs. Het gebeurt op basis van constructief overleg. Tijdens de eerste bespreking die we hadden, toen nog enkel met onderwijsverstrekkers, waren er evenveel meningen als personen aanwezig. Ik ben dan ook tevreden dat we al zo ver geraakt zijn. Ik hoop dat ik in het najaar met een decreet tot bij u kan komen.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Minister, ik dank u voor uw uitgebreid antwoord. We kijken alvast uit naar het begin van de vakantie, niet om vakantie te hebben maar om klaar te zitten om het decreet te kunnen nalezen.

Het is goed dat er geluisterd wordt naar het onderwijsveld. Ik waardeer dat. Ik ben ook blij te horen dat er een aantal zaken zijn meegenomen uit de hoorzitting. De oproep van de kleine types was voor mij ook belangrijk en ik ben blij dat u daar oren naar hebt.

Wat voor mij verder nog belangrijk is, is de brede basiszorg, namelijk hoe we ervoor zorgen dat elk kind de nodige ondersteuning krijgt.

Ik onthoud ook de roep vanuit de CLB's om de planlast zo minimaal mogelijk te houden. Wordt daar ook rekening mee gehouden? Of is dat te uitgebreid om hier nu op in te gaan?

Vanmorgen hebben we het ook gehad over de rechtszekerheid en over het feit dat mensen die nu in het ondersteuningsnetwerk aan het werk zijn vragen naar zekerheid. Hoe kunnen we die op korte termijn bieden?

De voorzitter: Mevrouw Beckers heeft het woord.

Roosmarijn Beckers (Vlaams Belang): Ik ga beginnen waar mevrouw Vandromme gestopt is. Voor die ondersteuners is het inderdaad belangrijk dat er zekerheid komt. Ik begrijp dat die mensen zekerheid willen. We mogen toch ook niet het risico lopen dat ze het onderwijs verlaten omdat er weinig zekerheid is. Dat is natuurlijk het laatste wat we op dit moment kunnen gebruiken.

Minister, u zegt dat u daar in het najaar mee naar het parlement komt. Ik kijk daarnaar uit. Want we moeten ons toch wel hoeden. Als er nóg een extra jaar uitstel zou komen, tot september 2024, dan zitten we natuurlijk met een probleem, want dan zitten we met verkiezingen en zo verder. Als alles nog holderdebolder moet worden geregeld en besproken op het einde van de legislatuur, dan komen we in de problemen. Dat hebben we ook gezien met de uitvoeringsbesluiten van het Inschrijvingsdecreet. En dit is echt te belangrijk om nog verder op de lange baan te schuiven.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Ik heb een eenvoudige vraag, minister. Voor mij is het nog altijd niet duidelijk of u met het nieuwe decreet stappen richting inclusie wilt zetten of niet. Kunt u daar duidelijk op antwoorden? Dat is voor mij helemaal niet duidelijk. Het lijkt alsof u moeite hebt om dat woord in de mond te nemen.

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Ik ga even een aantal zaken uit het artikel halen waar de collega's naar verwezen hebben in hun vragen. We lezen daar bijvoorbeeld dat het aandeel van de zorgkinderen gestegen is van 1,2 naar 3,7 procent. We lezen ook dat het gemiddelde aantal leerlingen per ondersteuner gestegen is van 13 naar 15 of 16. Er wordt beweerd dat er heel veel kinderen in het buitengewoon onderwijs zitten die daar eigenlijk niet thuishoren. Ik weet niet of dat zo is. Er wordt ook gezegd dat er heel veel logopedisten moeten werken rond lees-, schrijf- en rekenproblematieken en dat dat eigenlijk niet hun corebusiness zou mogen zijn, omdat die problemen allemaal op school zouden moeten kunnen worden opgelost.

Er wordt ook beweerd, een beetje kort door de bocht, dat de rijke kinderen kunnen rekenen op buitenschoolse hulp en dat die dan in de gewone scholen kunnen blijven, terwijl de minder gegoede kinderen in het buitengewoon onderwijs terecht zouden komen, omdat zij dat niet kunnen financieren. Er wordt ook gezegd dat de manier van opvoeden veranderd is. En dan wordt er door professor Desoete ook aangegeven dat we er ons niet te snel mogen van afmaken dat iets een leerstoornis is. Niet alles is een leerstoornis. Dat sluit eigenlijk een beetje aan bij de redenering die ik in het verleden maakte over het verschil tussen de leerachterstand en de leervertraging. Maar dat terzijde.

Hoe komt dit allemaal? Waarom zijn er zoveel vragen? Waarom wordt er zo wat met de vinger gewezen? Ik kan de heer Grielens wel geruststellen dat het niet in ons grondwater of in de lucht zit, maar ik denk dat we wel allemaal beseffen dat er heel veel gevraagd wordt aan ons onderwijs en dat we ook eens heel goed gaan

moeten nadenken, ook de scholen. Want binnen de overheid kan wel al veel, maar de scholen gaan heel goed moeten nadenken over hoe ze zich gaan organiseren.

We hebben het dan inderdaad over de brede basiszorg. In dat artikel blijkt heel duidelijk dat die brede basiszorg een heel belangrijk gegeven is. En dat is ook zo. Ik sluit me daar absoluut bij aan. De minister heeft het ook gezegd: in het nieuwe Leersteundecreet zal een van de pijlers zijn dat de brede basiszorg versterkt moet worden. Maar dat hoeft niet in tegenstelling te zijn met het schrijven van die gemotiveerde verslagen. We hebben het daar in het verleden ook al over gehad. Dat gebeurt nu natuurlijk omdat scholen zoveel moeten doen, waardoor ze aan de noodrem trekken en naar het CLB kijken om een gemotiveerd verslag te schrijven, omdat ze hulp van de ondersteuners nodig hebben. En daarvoor hebben ze dat gemotiveerd verslag nodig. Ik geloof erin dat als wij er inderdaad in slagen om de brede basiszorg, die verhoogde zorg, te versterken, we automatisch minder gemotiveerde verslagen zullen hebben. Heel belangrijk voor het decreet zal dus dat evenwicht daartussen zijn.

Aan de collega's die teleurgesteld zijn over het uitstel van dat decreet, wil ik zeggen dat wij allemaal willen dat als het nieuwe Leersteundecreet er komt, dat geen M-decreet 2.0 is, maar dat het een effectieve verbetering is voor het hele schoolse veld en dat men dat ook moet voelen op de klasvloer, bij de leerling, bij de leerkracht. En dan heb ik liever, minister, dat u nog een beetje langer wacht en een beetje langer nadent over hoe u dat exact in dat decreet gaat omschrijven. Want het zullen de mensen op het veld zijn die het moeten doen. Ik heb dus geen verdere vragen voor u, minister, maar ik reken er wel op dat u met een heel sterk decreet naar deze commissie komt. Dank u alvast.

De voorzitter: De heer Vandenberghhe heeft het woord.

Steve Vandenberghhe (Vooruit): Minister, ik ben blij met het najaar 2022 om dan het schooljaar nadien te kunnen starten want het veld is inderdaad aan het wachten op duidelijkheid. Ik kan collega Krekels volgen om beter nog extra te overleggen zodat we een heel goed decreet hebben en dat we ook naar alle participanten voldoende geluisterd hebben. Ik ben ook blij dat er dingen uit die heel interessante hoorzitting worden meegenomen want zeker voor die kleine types hebben we heel terechte opmerkingen gehoord. Maar, collega's, dat wil zeggen dat de tijd wel dringt. De collega's hebben het ook geschetst: het aantal leerlingen met zorgnoden stijgt, en dus het beroep doen op ondersteuningsnetwerken stijgt, de druk op de mensen op het veld stijgt ook en voor hen is het belangrijk dat er een oplossing in zicht is. Want ondertussen blijven de ondersteuners die werkzaam zijn in de ondersteuningsnetwerken ook in een onduidelijk statuut zitten en blijft de financiering van de ondersteuningsnetwerken met de 30-70-regel ook steeds uit balans waarbij die niet is aangepast aan de grootte van de zorgnood. We zijn het er allemaal over eens dat dat decreet er duidelijk moet komen. Minister, ik hoop dat u echt kan landen in het najaar 2022. Ik hoop dat u dat ons ook op de een of de andere manier kunt garanderen.

Dan is voor onze fractie – dat weet u – het woordje 'inclusie' ook heel belangrijk, alleen als er daar voldoende ondersteuning tegenover staat. Want dat is natuurlijk wat er voorlopig misloopt in het onderwijs met het inclusief gebeuren: leerkrachten moeten veel te veel zelf doen en ze slagen er niet in om dat inclusief gebeuren naar behoren in te vullen. Minister, bent u daar ook bezorgd over en zult u dat absoluut meenemen in het verhaal?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Dat is vanzelfsprekend. Dat is en blijft een hoeksteen. Wat betreft de hele discussie rond inclusie: dat is ook net de bedoeling. Ik wil ook het recht op kwaliteitsvol onderwijs garanderen voor elk kind met welke beperking dan

ook. Maar we moeten ook in ogenschouw nemen dat dan het recht op kwaliteitsvol onderwijs van alle andere kinderen niet in het gedrang komt. (*Opmerkingen van Vandenberghe en Danen.*)

Dat maakt dus dat we zeggen dat we kinderen willen opvangen in het gewoon onderwijs als dat kan, en als het nodig is in het buitengewoon onderwijs. Dat is de ratio.

Ik begrijp natuurlijk de vraag rond de zekerheid voor de ondersteuners. Dat hebben we nu met de decretale ingrepen ook gedaan. Maar het is vanzelfsprekend dat eenieder wel hunkert naar een decreet waarbij het M-decreet op de schop gaat. Ik lees vandaag in een andere krant dat dat al afgeschaft is. Maar om die stap te kunnen zetten vergt het het nodige overleg en de nodige stappen. Zoals gezegd hoop ik dat ik in het najaar tot bij u mag komen met een gedragen decreet.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Minister, we kijken uit naar het nieuwe voorstel. Wat ons betreft, is het belangrijk – ik wil de zaken nog even onderstrepen, we gaan dan toch herhalen – dat we die inclusiegedachte inderdaad toch meenemen en dat we ervoor zorgen dat er goed onderwijs geboden kan worden voor elk kind in elke klas en dat wat betreft de expertise die er momenteel is in de ondersteuningsnetwerken, we niet zomaar het kind met het badwater weggooien, maar dat we die expertise ook kunnen borgen.

En ten derde, minister, is het belangrijk dat we verder blijven luisteren naar wat er leeft in het veld. Die betrokkenheid die er tot nu toe toch geweest is, is belangrijk en het is van belang dat we meenemen wat er uit de hoorzittingen en de besprekingen komt.

Ten vierde, ik denk niet dat u ingegaan bent op mijn extra vraag omtrent de planlast vanuit de CLB's om ervoor te zorgen dat elk kind de juiste zorg of de juiste hulp krijgt, maar dat we daar zeker ook rekening mee houden.

De voorzitter: Mevrouw Beckers heeft het woord.

Roosmarijn Beckers (Vlaams Belang): Minister, ik kijk ook uit naar het najaar. Ik hoop dat binnen de regering de eensgezindheid hierover groter is dan over andere thema's op dit moment, dat er echt iets gebeurt en dat het onderwijsveld vooruit geholpen wordt want dat is wat we hier elke dag proberen te doen.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Ik vind het jammer om te horen dat u zegt of dat u doet alsof streven naar inclusief onderwijs haaks staat op het streven naar kwaliteitsvol onderwijs. Het een kan met het ander samengaan. U zegt het misschien niet, maar u geeft alleszins minstens die indruk. Ik hoop echt dat door het uitstel van het decreet er een beter decreet kan liggen en dat we stappen vooruit gaan zetten want ik stel toch wel vast dat we echt moeite hebben om het woord inclusie in de mond te nemen.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over stageplaatsen bij eenmanszaken
– 3276 (2021-2022)**

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Minister, ik kreeg een vraag van een technische school over de stageplaatsen bij eenmanszaken. Om leerlingen voldoende praktische kennis te laten opdoen zijn ook voldoende stageplaatsen en leerwerkplekken heel belangrijk. Heel wat stages worden georganiseerd bij eenmanszaken, zeker in regio's waar er geen grote havens of grote industriegebieden zijn, maar onderwijsinstanties melden hierrond nu wel een probleem inzake de interpretatie van de arbeidswetgeving. Het is zo dat een stagiair binnen de welzijnswetgeving wordt beschouwd als een gelijkgestelde werknemer en dat de eenmanszaak strikt genomen dus werkgever wordt. Dat betekent ook dat die werkgever plots aan een aantal verplichtingen moet voldoen, bijvoorbeeld met betrekking tot het gezondheidstoezicht. In de federale wetgeving is bepaald dat de werkgever dat kan overlaten aan de preventiedienst van de school, waarbij de kosten normaliter door het Federaal agentschap voor beroepsrisico's (Fedris) worden gedragen. Toch is daar op het terrein onvoldoende kennis over, of gaat er tegenstrijdige informatie rond.

Nochtans werd met het oog op de integratie van welzijn in het onderwijs en de informatieverstrekking aan de onderwijsverstrekkers begin 2010 een convenant ondertekend tussen de onderwijsverstrekkers, de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg (FOD WASO) en het Departement Onderwijs en Vorming. Op basis van dat convenant werd enkele maanden later een begeleidingscommissie opgericht die technisch advies moet verlenen, moet begeleiden, moet ondersteunen en de communicatie tussen de diverse partijen moet stroomlijnen.

Minister, welke maatregelen zult u nemen om de onduidelijkheden ter zake bij scholen weg te nemen? Ziet u hierin een proactieve taak weggelegd voor de begeleidingscommissie voor het convenant tussen Onderwijs en de FOD WASO? Plant u acties om het potentieel van eenmanszaken om als stageplaats te fungeren verder aan te spreken? Hoe zult u dat doen?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Het is natuurlijk altijd een kwestie van een evenwicht zoeken tussen enerzijds de kwaliteit van de stage, ten voordele van zowel de leerling als de werkgever, en anderzijds de haalbaarheid voor de werkgever, met niet te veel planlast en natuurlijk ook met respect voor de veiligheid van de stagiair. We hebben vanuit de begeleidingscommissie voor preventie en bescherming aan de FOD WASO gevraagd om ons een definitieve richtlijn te bezorgen die consequent zou kunnen worden toegepast. Uit hun antwoord blijkt dat eenmanszaken, als zij een stagiair aanstellen, werkgever worden en aan alle aspecten van de welzijnswetgeving moeten voldoen. Dat betekent dus ook dat de zelfstandige zich moet aansluiten bij een externe dienst voor preventie en bescherming op het werk. Het gezondheidstoezicht kan worden uitgevoerd door de externe dienst waarbij de onderwijsinstelling van de stagiair is aangesloten. In dat geval worden de kosten ook terugbetaald door Fedris. Dat neemt echter niet weg dat de zelfstandige zich ook nog moet aansluiten bij een externe dienst en moet betalen voor de dienstverlening naast het gezondheidstoezicht, zoals de ondersteuning bij de risicoanalyses. Die bijdrage is wel beperkt, omdat ze maar wordt betaald voor één

werknemer en dan nog voor een beperkte periode. Ik denk dus niet dat de kostprijs meteen het knelpunt is.

Er zijn wel twee andere zaken van belang. Ten eerste is er de veiligheid van de stagiair. We kunnen niet verwachten van de zelfstandige dat die ineens alle fines-ses van de welzijnswetgeving kent. We kunnen ook niet verwachten van de externe dienst van de betrokken zelfstandige dat die voor een beperkte financiële bijdrage in die korte periode de zelfstandige dezelfde ondersteuning biedt in vergelijking met ondernemingen met heel veel werknemers die al jaren zijn aangesloten bij zo'n externe dienst. De eigen preventiedienst van de school kan wel assistentie bieden, en dat gebeurt ook, maar kan niet in de plaats van een externe dienst treden.

Ten tweede betekent de aanstelling van een externe dienst extra planlast voor een zelfstandige die voordien nog nooit werd geconfronteerd met de welzijns-wetgeving. We moeten vermijden dat die planlast zo groot wordt dat eenmans-zaken zouden beslissen om niet langer stageplaatsen aan te bieden. Zoals u aan-geeft, kunnen ook eenmanszaken nuttige stages en nuttige werkervaring aanbie-den, die in grotere ondernemingen misschien zelfs minder kan worden bijgebracht. Mijn administratie bekijkt daarom met de begeleidingscommissie, met de FOD WASO, die bevoegd is voor de welzijnswetgeving, en met Co-Prev, de koepel-vereniging van externe diensten, hoe aan die problematiek kan worden tegemoet-gekomen zodat stagiairs wel op een veilige manier werkervaring kunnen opdoen. Er zijn verschillende pistes mogelijk, maar de oplossing moet én voldoende veilig-hedsexpertise mogelijk maken én de planlast voor de zelfstandige beperken. Door dat laatste zorgen we er ook voor dat zelfstandigen stageplaatsen willen blijven aanbieden, wat uiteraard in het belang is van de scholen die verantwoordelijk zijn om voor iedereen in stageplaatsen te voorzien.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Minister, dank u wel. Ik denk dat men op het terrein tevreden zal zijn met uw antwoord, al was het maar omdat u ook onderschrijft dat het potentieel van eenmanszaken om stageplaatsen waar te maken cruciaal is voor heel veel scholen, ook omdat die eenmanszaken vaak in de nabijheid van de school, in dezelfde gemeente, dezelfde stad liggen en men heel vaak ook die mensen kent. Daarom is dat zeer belangrijk om het leerproces van onze leerlingen ook op de stageplek via werkplekleren mogelijk te maken.

We hebben het vanmorgen of vanmiddag – ik weet het al niet meer – nog maar net gehad over het ambt van preventieadviseur. Dat is een heel cruciaal mandaat binnen de schoolcontext. We mogen het niet echt een ambt noemen. Die is immers zeer verantwoordelijk voor het welzijn van de leerlingen, ook als ze stage lopen. Daarom lijkt het me ook belangrijk dat we ons oor te luisteren leggen bij die groepen en verenigingen waar die preventieadviseurs verenigd zijn. Ik hoop dat u ook met hen rond de tafel gaat zitten om dit waar te maken, om mogelijk te maken dat leerlingen ook bij een eenmanszaak stage kunnen lopen.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: We zullen niet nalaten om andere partners te betrekken die van dienst kunnen zijn om hiervoor een oplossing te bieden. Ik denk dat dat een nuttige suggestie is.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Ik denk dat dat een positief bericht is. Minister, ik ben blij te horen dat u erkent dat er iets moet gebeuren.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Johan Danen aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de oprichting van een expertisecentrum wiskunde – 3294 (2021-2022)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Zoals iedereen weet, vindt Groen goed wiskunde-onderwijs uitermate belangrijk. Vandaar ook mijn vraag. We moeten zoeken naar goede methodes waarmee we het wiskundeonderwijs attractief kunnen maken. We moeten ook zorgen dat de mensen die wiskunde geven, betere modellen kunnen gebruiken. Ik heb me voor een stuk geïnspireerd op een opinie die professor Dooms had laten optekenen in De Tijd, en vandaar mijn vraag.

Voor veel leerlingen en studenten is wiskunde een harde noot om te kraken. Het gaat hier niet louter om het maken van sommen of vermenigvuldigingen – dat lukt vaak nog wel – maar ook om het ontwikkelen van ons abstractievermogen – een belangrijke vaardigheid. Professor Dooms laat op 4 juni in De Tijd optekenen dat ons abstractievermogen ons maakt tot wie we zijn en dat datzelfde abstractievermogen ons al heel vroeg de wiskunde bijbrengt om te meten en te tellen. Het is bijgevolg vreemd om vast te stellen dat net die veralgemening tot abstracte concepten als schuldige wordt aangewezen voor de achteruitgang in ons wiskunde-onderwijs. Professor Dooms stelt in hetzelfde artikel dat er een structurele kwaliteitscontrole ontbreekt op het lesmateriaal, zowel op de inhoud als op hoe die wordt aangebracht, en dat terwijl leerkrachten ervan uit zouden mogen gaan dat het aangereikte lesmateriaal de strengste kwaliteitstoetsen heeft ondergaan.

Ik vind dat wel een belangrijke passage in mijn vraag. Een professor wiskunde stelt vast dat het lesmateriaal – dat door ontwikkelaars ontwikkeld en door uitgeverijen verspreid wordt – vaak te wensen overlaat. Dat is toch althans wat zij heeft ervaren. Dat zou dus beter moeten. Zij stelt daarom ook voor om een expertisecentrum op te zetten dat wetenschappelijk onderbouwde methodes identificeert en in de lesmaterialenpraktijk omzet. Daarnaast kan zo'n expertisecentrum inzetten op inhoudelijke onderwijsprofessionalisering.

Ik heb daarbij de volgende vragen. Bent u van mening dat abstracte concepten een belangrijke plaats moeten innemen in ons wiskundeonderwijs? Wilt u werk maken van een expertisecentrum wiskunde, waar wetenschappelijk evidente methodes kunnen worden omgezet naar kwaliteitsvol lesmateriaal? Vindt u het de taak van zo'n centrum om inhoudelijke professionalisering aan te bieden?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: De vraag of abstracte concepten – voor zover ik daar überhaupt nog iets over mag zeggen – een plaats moeten krijgen in ons wiskunde-onderwijs, is wel nogal fundamenteel, en sleept ook wel een hele voorgeschiedenis met zich mee. Ik denk dat abstractie een belangrijk onderdeel is van wiskunde-onderwijs. 'Redeneringen opbouwen en abstraheren' is een van de zes bouwstenen van de nieuwe minimumdoelen wiskunde in het secundair onderwijs.

Maar ik wil onmiddellijk ook enige nuance brengen: het is natuurlijk niet allesbepalend. Abstractie is een belangrijke bouwsteen, maar is niet allesbepalend. Dat was het geval eind de jaren 60 tot eind jaren 80. Er werd toen gekozen om het wiskundeprogramma volledig op te bouwen uit abstracte concepten, met weinig tot geen concrete toepassingen. Leerlingen wisten vaak niet waar ze mee bezig waren, essentiële rekenvaardigheden ontbraken.

Later, in de jaren 90, werd een mix gebruikt van abstractie en aandacht voor meer concrete rekenvaardigheden. Experts denken nog steeds dat die mix een van de verklaringen was waarom het Vlaamse wiskundeonderwijs tot de top van Europa behoorde begin jaren 2000. Helaas is nadien de slinger terug in een andere richting gegaan, namelijk dat de abstractie naar de achtergrond is verdwenen, zo ook in de eerste set van de eindtermen van de jaren 90.

In de nieuwe eindtermen van het secundair onderwijs is er eigenlijk een revival van abstractie, zonder de andere bouwstenen te overheersen. Het is dus een gebalanceerde comeback. De focus ligt daar op het zinvol ontwikkelen en opbouwen van wiskundige kennis, vaardigheden en denkwijzen waarbij abstractere concepten aan een zinvolle context gekoppeld worden.

Dat we veel aandacht moeten besteden aan ons wiskundeonderwijs, is mijn stelligste overtuiging. Net daarom hou ik altijd mijn pleidooi om de essentie te benadrukken, en als je dat in termen van vakken wilt benoemen, dan is dat Nederlands en wiskunde/rekenen. Dat bleek opnieuw uit de resultaten van de peilingstoets wiskunde, die we recent nog besproken hebben. Globaal zien we dat leerlingen in het zesde leerjaar slechter scoren voor wiskunde dan vijf jaar geleden. In enkele abstracte wiskundeonderdelen scoren leerlingen wel beter, zoals bij hoofdrekenen en breuken. Dat waren enkele lichtpuntjes die werden vermeld, maar die tegelijkertijd aantonen dat abstract redeneren haalbaar is.

Wat de bemerkingen betreft in verband met de kwaliteit van leermiddelen, kan ik beamen dat er de laatste jaren veel klachten en bekommernissen bestonden omtrent de kwaliteit ervan. Vandaar dat ik ook een kwaliteitsalliantie heb opgericht. Het is de bedoeling dat men zich buigt over de problemen met betrekking tot onze leermiddelen. Men is daar tot een gedragen rapport gekomen waarin onder andere ook kwaliteitscriteria zijn opgenomen. Ik kom daarmee zo spoedig mogelijk naar buiten. Het rapport wordt momenteel gefinaliseerd.

In februari 2022 lanceerde ik een onderzoeksopdracht om zicht te krijgen op de essentiële kenmerken van kwaliteitsvolle leermiddelen in ons onderwijs en hoe we die praktijkgericht kunnen vertalen. Die opdracht is gegund aan Thomas More en KU Leuven. Dat onderzoek zal een belangrijke basis vormen voor de verdere werking van de kwaliteitsalliantie.

Ik onderstreep ook met klem het belang van een onderbouwde werking in de klas. Leraren zijn de professionals die op basis van hun expertise en ervaring leerlingen dagdagelijks ondersteunen in hun leerprocessen. Ze moeten daarbij een beroep kunnen doen op betrouwbare kennis over, onder meer, welke didactische principes al dan niet effectief zijn. Die kennis moet ook concreet inzetbaar zijn op de klasvloer.

Naast de kwaliteitsalliantie is er ook een tweede spoor. Vergelijkbaar met hetgeen bestaat in Engeland, namelijk de Education Endowment Foundation, willen we iets gelijkaardigs oprichten in Vlaanderen, net vanuit dat heel klaspraktijkgerichte: welke praktijken werken? Laat de discussie voor wat ze is, hier zijn de wetenschappelijke onderzoeken ten aanzien van die praktijk, wat zijn de kosten en de baten van die maatregelen.

Dat zal een verhaal zijn van krachten bundelen en complementair zijn, ieder vanuit zijn rol en professionaliteit.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Er zitten wel wat dingen aan te komen, als ik u mag geloven. Dat doe ik inderdaad soms, minister. Wat ik me wel afvraag is hoe u dat breed gaat verspreiden. *(Opmerking minister Weyts)*

Nee, de bezorgdheid was dat er vaak dingen worden gebruikt die wetenschappelijk niet gevalideerd zijn. Men probeert wel met goede bedoelingen bepaalde wiskundemethodes uit, maar men is niet zeker of het werkt of niet. Met de voorstellen die u net hebt gedaan probeert u daar inderdaad een antwoord op te bieden. Maar dan blijft mijn vraag wel: hoe kunt u dat verspreiden in de brede klaspraktijk? Het kan wel goed zijn dat er expertise bestaat en dat men dat probeert uit te rollen of duidelijk te maken aan de leerkrachten, maar de hamvraag blijft: hoe kan je dat Vlaanderenbreed uitrollen zodat iedereen gebruik maakt van beproefde methodes en niet blijft hangen in methodes die niet werken.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, ik denk dat collega Danen een goede vraag stelt. Hoe kan je dat uitrollen? Hoe kunnen wij als parlement nog iets uitrollen in het onderwijs? Hoe kan de minister nog iets uitrollen in het onderwijs? U verwijst naar methodes die blijkbaar niet werken. Als we vaststellen dat ons wiskundeonderwijs achteruitgaat moet ook de vraag worden gesteld naar de methodes. Het expertisecentrum is een zeer goed iets om die onderwijsmethodes en aanpakken die niet werken aan de kaak te stellen en andere te verspreiden. Het is uiteraard aan de leerkrachten om daar al of niet op in te gaan. Langs de ene kant hebben we Klasse om te verwijzen naar het onderwijsexpertisecentrum, we hebben ook onze Twitteraccounts die we als parlementsleden kunnen gebruiken om te verspreiden, maar we hebben ook KlasCement, waarlangs we kunnen verspreiden. Ik neem aan dat de pedagogische begeleiding van de verschillende koepels bewezen methodes uit het expertisecentrum zullen verspreiden. Dat is in het belang van de leerlingen en de leerkrachten. Die oproep van collega Danen wil ik graag mee ondersteunen.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Het pleidooi dat vaak gehouden wordt voor een onafhankelijk expertisecentrum/kenniscentrum voor wiskunde houdt eigenlijk een pleidooi in voor een domeinoverkoepelend kenniscentrum. Daar vinden we elkaar. Het is belangrijk dat we goed nadenken over de functie en de plaats van zo'n centrum en dat het vertrekt vanuit een soort samenwerking tussen bestaande initiatieven want we hebben toch al belangrijke kenniscentra. Dat zijn onze hogescholen, universiteiten, de lerarenopleiding en, wat mij betreft, ook de koepels en pedagogische begeleidingsdiensten.

Voor onze fractie is het belangrijk dat het een onafhankelijk kenniscentrum wordt als het zou worden opgericht, maar vooral ook dat er wordt nagedacht over hoe zo'n centrum een opdracht kan opnemen in het aanbieden van professionalisering en het ontwikkelen van lesmateriaal. Dat moet zeker altijd gebeuren in consensus met de betrokken onderwijsactoren. Het mag niet van bovenaf worden gedicteerd, minister.

Mijn oproep is om steeds te vertrekken vanuit vertrouwen. Ik lees al te vaak dat wanneer er een initiatief van een pedagogische begeleidingsdienst komt, dit toch in vraag wordt gesteld, alhoewel er bewezen kan worden dat het op wetenschappelijke basis is opgebouwd. Vandaar is vertrouwen mijn codewoord.

De voorzitter: Mevrouw Ampe heeft het woord.

Els Ampe (Open Vld): Ik wil graag de oproep van de heer Danen ondersteunen. Ik vind het een goed voorstel om een expertisecentrum rond wiskunde op te richten.

Daarnaast zou ik willen vragen of het mogelijk is om ook al in de kleuterklas meer aandacht aan wiskunde te geven. Hilde Rabaut, lector aan de HOGENT, deed daarover al een oproep in Klasse. In Ontario bijvoorbeeld doen kleuters

kansberekeningspelletjes. De bedoeling is altijd dat het spelenderwijs gebeurt, dat ze er veel plezier aan beleven. Vaak gaat de aandacht in het kleuteronderwijs vooral naar taal en zeer weinig naar wiskunde. Ik heb zelf het geluk gehad om al vanaf de kleuterleeftijd spelenderwijs wiskunde te hebben geleerd. Mijn grootvader is wiskundeleraar en mijn vader ingenieur. Het was veel gemakkelijker voor mij om wiskunde te volgen. Ik heb in de lagere school en in het middelbaar eigenlijk niet zo heel veel moeten studeren omdat die concepten al heel vroeg waren meegegeven. Daar zie je het verschil tussen mensen die van thuis uit veel meekrijgen en mensen die dat niet krijgen. De manier om die kloof te dichten, is door ook in het kleuteronderwijs meer aandacht te geven aan wiskunde en iedereen kansen te geven op een goede schoolcarrière.

Ik wilde dat graag even toevoegen aan de oproep van de heer Danen.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Wat betreft een expertisecentrum zijn we bezig in de breedte op het vlak van aanbod en op het vlak van participatie. We zorgen ervoor dat we een ruim aanbod aan pedagogische en didactische methodieken hebben voor gebruik op de klasvloer, niet alleen voor wiskunde, maar ruimer. Met breed bedoel ik ook het draagvlak. Het is de bedoeling dat de onderwijspartners participeren en het kenniscentrum – het is een werktitel – zorgt voor het bedienen van het brede veld.

Als voorbeeld kijken we naar de Education Endowment Foundation en we werken sowieso ook samen met het Nederlandse alternatief dat heel recent het daglicht heeft gezien, het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO). Ook met hen hebben we contacten.

Ik heb ook de eerste contacten genomen met onze Vlaamse onderwijspartners om te zien of er een draagvlak is en ik zie dat de neuzen in dezelfde richting staan, vanzelfsprekend inclusief de pedagogische begeleidingsdiensten.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): We mogen dus blijkbaar heel wat verwachten. Ik ben blij met de steun binnen deze commissie.

Ik heb begrepen dat u een aantal studieopdrachten hebt uitgeschreven voor universiteiten en hogescholen. Ik hoop dat dit centrum een permanent karakter kan krijgen. Ik weet natuurlijk dat er heel veel dingen gebeuren in Vlaanderen. Heel wat hogescholen en universiteiten zijn bezig met te werken aan goed wiskundeonderwijs en kijken hoe het pedagogisch het beste in de markt wordt gezet, maar toch stel ik vast dat veel leermateriaal niet aan de kwaliteitseisen voldoet. Ik hoop dat we met de initiatieven die u hebt opgesomd daar op korte termijn verbetering in kunnen brengen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.